

Ob dogodku pri Hlodiču

Dogodki, ki smo jim bili v nedeljo priča pri Hlodiču, kjer so šovinisti dejansko preprečili pevskemu zboru »Rečan« z Ljes, da bi s slovensko in furlansko pesmijo nastopil pred zbranimi poslušavci, so postavili v pravo luč razmere, v katerih živijo naši beneški Slovenci. Res je, da se je predvsem po Nadiških dolinah začel po zaslugi zavedne beneškoslovenske duhovščine, prosvetnega društva »I. Trinko« in nekaterih posameznikov proces narodnostnega osveščanja, ki ima v bistvu kulturno obeležje, prav tako pa je tudi res, da obstajajo tako v okviru beneškoslovenske skupnosti same kot izven nje močne sile, ki omenjeni proces osveščanja hudo ovirajo in ga celo skušajo z vsemi silami zavestiti.

Tem silam nikakor ne gre v račun, da se je tudi v Beneški Sloveniji začelo nekaj spreminjati, da je tu vedno več ljudi, ki se nečejo več nekako fatalistično predajati usodi, se sprizjantiti z obstoječim družbenim stanjem, temveč vedno glasneje in odločneje zahtevajo in terjajo naj se ustvarijo takšni pogoji, da bo celotni tankajšnji skupnosti zagotovljeno dostojnejše življenje.

Zdi se, da so se odgovorne politične in družbene sile v zadnjem času začele zavedati nove dejanskosti v Beneški Sloveniji, vsaj tako moremo sklepati iz določenih njihovih izjav in določenih ukrepov, vendar prav nedeljski dogodki pri Hlodiču dokazujejo, da so tudi te sile dejansko nemočne pred predstavniki birokracije, ki se krčevito upira vsakršni novosti in je dejansko gluha za težnje in zahteve najbolj prosvetljenega dela beneških Slovencev. Birokracija namreč samo sebe smatra za najtrdnjšo zaščitnico demokratičnega družbenega sistema, se z njim skuša celo istovetiti in se najbrž niti ne zaveda, da s takšnim ravnanjem koplje grob demokraciji sami.

Zaradi tega imajo politične sile, ki so ne samo formalno, temveč tudi dejansko edine odgovorne za ohranjanje in sprotno izpopolnjevanje demokratičnega sistema, saj tudi edine imajo smisel in čut za njegovo prilaganje novim razmeram in potrebam, danes priložnost in dolžnost, da tudi v Beneški Sloveniji naredijo red, stopijo na prste raznim hujskačem in predstavniki birokracije podredijo lastni volji.

Proces osveščanja beneških Slovencev ima namreč trdne temelje, tako moralne kot socialne, da pojde gotovo dalje, pa naj naleti na svoji poti na še tako hude težave in še tako ostra nasprotovanja. Kdor se tega dejstva zaveda, bo skušal narediti vse, kar je v njegovi moči, da ne pride do takšne konfliktno situacije, iz katere bo težko najti pravi izhod.

D. L.

PRODOR ČLOVEŠTVA V VESOLJE

V sredo ponoči malo po enajstih so astronomi Davis Scott, James Irwin in Alfred Worden odsunili v krožnico okrog Lune majhen umetni satelit, ki bo dalj časa oddajal na Zemljo dragocene podatke, nato pa so s kratkim vžigom motorjev pognali kabino »Apollo 15« iz območja Lunine težnosti ter ju usmerili nazaj proti Zemlji. Če bo tudi pristanek na Tihem oceanu srečno izveden, se bo lahko reklo, da je bila to daleč najuspešnejša odprava v vesolje, kar jih je bilo doslej organiziranih, in da je človeštvo napravilo z njo nov važen prodor v vesoljski prostor pri osvajanju drugih nebesnih teles.

Odslej bo normalno, da se bodo vozili raziskovavci po Lunini površini z motornimi vozili, kakršno sta s tolikim uspehom uporabila Scott in Irwin; s časom pa še z mnogo bolj izpopolnjenimi, ki bodo verjetno močno podobni avtomobilom s počitniško hišico na kolesih. Ta »hišica« bo seveda neprodušno zaprta navzven, v notranjosti pa bo nudila astronautom skoraj normalne pogoje bivanja. Nekateri strokovnjaki pa tudi že napovedujejo, da ni več daleč čas, ko bodo ustanovljene na Luni prve stalne človeške naselbine, vsaj za raziskovavce, znanstvenike, tehnike in delavce za pridobivanje redkih in važnih rudnin. Take naselbine bodo popolnoma samostojne nasproti Luninemu brezračnemu okolju. Razpolagale bodo z električno energijo iz baterij in ljudje v njih bodo verjetno že tudi sami pridobivali del svoje hrane, zlasti zelene, in morda tudi že vodo, ki jo bodo izločali s kemičnimi postopki iz rudnin.

Prej bo seveda treba rešiti še nekaj važnih tehničnih problemov, med drugimi zlasti problem nosilnih raket, ki jih bo mogoče večkrat uporabiti, kar bi odprave na Luno zelo pocenilo. Postavljanje človeških bivališč na Luni pa samo po sebi ne bo zahtevalo kakšnih novih tehničnih rešitev. Taka bivališča bo-

do imela verjetno obliko velikanskih napih-njenih polbalonov iz neprodušne snovi in bodo od daleč podobna taboriščem ameriške vojske v pustinjah. V notranjosti takih šotorov bodo ležišča za astronave, kuhinja, delavnice in laboratoriji. Seveda pa ne bo en sam šotor obsegal vseh teh prostorov.

Dosedanje biološke izkušnje z astronomi so pokazale, da se bodo lahko zadržali ljudje — ki bodo seveda še posebej izvežbani za to P na Luni tudi po več tednov, če ne še dalje. Do konca tega stoletja bo Luna skoraj gotovo že precej podrobno raziskana, saj sta Scott in Irwin v dveh dneh raziskala 30 kvadr. kilometrov njene površine. Na njej bodo stalne človeške postojanke, čeprav z menjavajočimi se posadkami, in tudi že prvi umetni nasadi zelenjave. Morda pa tudi že prve bolnišnice, če se bo izkazalo, da lahko Lunino okolje in razmere ozdravijo bolezni, ki jih je na Zemlji nemogoče ozdraviti. Glede na človeško neučakanost in radovednost ter željo po eksperimentih se tudi lahko reče, da ne bo minilo dolgo desetletij, da se bo rodil na Luni prvi človek — kot prvi človek, ki se bo rodil na kakšnem drugem nebesnem telesu.

To pa bo seveda šele prvi uspeh pri človeški kolonizaciji drugih nebesnih teles. Potek take kolonizacije je težko predvideti, ni pa dvoma, da bo v prihodnjih stoletjih in tisočletjih do nje prišlo. Človeštvo bo razpolagalo tedaj s tako mogočno tehniko, da bo lahko brez težav obdalo druge planete z ozračjem, enakim zemeljskemu, v katerem bo človek lahko normalno dihal brez čelad s kisikom. Človeška tehnika bo lahko tudi ohladila ali ogrela tuje planete. Različni težnosti pa se bo človek privadil ali pa jo morda na nek način tudi nevtaliral.

Vsekakor lahko imamo trdno zaupanje, da bo človeštvo lahko sproti reševalo vse velike

(dalje na 3. strani)

Tito ponovno izvoljen za predsednika

V četrtek, 29. julija so na skupnem zasedanju vseh zborov jugoslovanskega zveznega parlamenta ponovno izvolili Josipa Broza - Tita za predsednika Jugoslavije. Od 581 prisotnih poslancev je za predsednika Tita glasovalo 579 poslancev. Zvezni parlament je istega dne proglasil tudi člane predsedstva Jugoslavije, v katerem zastopajo Slovenijo Sergej Krajgher, Mitja Ribičič in Marko Bulc.

Tito je v svojem govoru zavrnil predlog, da bi postal doživljenjski predsednik republike in je dejal, da bo to funkcijo opravljal še kakšno leto, ko bo začelo normalno delovati kolektivno predsedstvo. Nato je govoril o gospodarskih težavah, ki tarejo Jugoslavijo, o

predsedstvu pa je dejal, da mora postati središče, kjer se bodo republike in pokrajine sporazumevale in odločale v interesu vseh.

Po Titovem mnenju najbolj ogrožata samoupravni sistem birokracija in tehnokracija. Na koncu govora je izjavil, da se Jugoslavija ne bo nikoli razbila, prav tako pa se ne bodo uresničile želje tistih, ki bi jo hoteli vključiti v enega izmed obstoječih svetovnih blokov.

Naslednjega dne je zvezni parlament imenoval novo vlado, ki ji predseduje Bosanec Džemal Bijedič, sestavlja pa jo tako kot predsedstvo 22 članov. Za novega predsednika parlamenta je bil izvoljen Mijalko Todorovič.

RADIO TRST A

◆ NEDELJA, 8. avgusta, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kme-tijska oddaja 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Ro-janu. 10.15 Poslušali boste. 10.45 Za dobro voljo. 11.15 L. Lantieri in E. Benedetti: »Naskok na gor-ske velikane«. 11.50 Vesele harmonike. 12.00 Nabož-na glasba. 12.15 Vera in naš čas. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.30 Ž. Kon-fino: »Ubogo moje pmetno dete«. Veseloigra. 17.05 Parada orkestrrov. 17.30 Revija zborovskega petja. 18.00 Podobe in glasba. 18.45 Bednarik: »Pratika«. 19.00 Lahka glasba. 19.15 Sedem dni v svetu. 19.30 Filmska glasba. 20.00 Šport. 20.30 Ljudske pesmi v komorni predelavi. 20.45 Ljubezenska lirika. 21.00 Semenij plošč. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodob-na glasba. 22.25 Zabavna glasba.

◆ PONEDELJEK, 9. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Pomenek s poslušavkami. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Vaše čtivo - Kam po maturi. 18.15 Umetnost, književnost in pri-reditve. 18.30 Simfonična dela deželnih skladateljev. 18.50 Jelly Roll Morton in Red Hot Peppers. 19.10 »Odvetnik za vsakogar«. 19.15 Revija solistov. 19.45 Zbor »Costanza in Concordia«. 20.00 Športna tribu-na. 20.35 Glasbene razglednice. 21.00 A. Pregarc: »Eden izmed prekleth dni Filipa Kurenta«. 21.20 Nepozabne melodije. 21.45 Slovenski solisti. Basist Jože Stabej, pri klavirju Lipovšek. Samospevi H. Purcella, M. Mussorgskega in J. Ravnika. 22.05 Zabavna glasba.

◆ TOREK, 10. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutra-nja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Tro-bentač Rotondo. 12.10 Bednarik: »Pratika«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas - Novice iz sveta lahke glasbe. 18.15 Umet-nost. 18.30 The Modern Age of Brass. 18.45 »Los Espanoles«. 19.00 Otroci pojo. 19.10 Kako posluje ita-lijanski parlament. 19.20 Glasbeni best-sellerji. 19.40 Moški zbor »Srečko Kumar« z Velikega Repna vodi Guštin. 20.00 Šport. 20.35 Lehar: »Eva«, izbor iz operete. 21.50 Nežno in tiho. 22.05 Zabavna glasba.

◆ SREDA, 11. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutra-nja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Na elektronske orgle igra Gregor. 18.10 Evropske pre-stolnice: »Atene«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - Slo-varček sodobne znanosti - Na počitnice. 18.15 Umet-nost. 18.30 Koncertisti naše dežele. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Jazz. 19.45 Istrske pesmi. 20.00 Šport. 20.35 Simf. koncert. V odmoru (21.30) Za vašo knjiž-no polico. 22.05 Zabavna glasba.

◆ ČETRTEK, 12. avgusta, ob: 7.00 oledar. 7.30 Jutra-nja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 The Medallion Piano Quartet. 12.10 »Telesni in duševni razvoj otroka v prvem letu življenja«. 19.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Kako in zakaj - Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost. 18.30 Romantične simfonije. 19.10 V. Be-ličič: Kraške črtice: »Pogovor z gmajno«. 19.20 Iz-brali smo za vas. 19.40 Kühnov mešani zbor iz Pra-ge. 20.00 Šport. 20.35 T. Chechci: »Kdor ne posku-si, neverjame«. Komedijska. 21.15 Ritmični orkester RAI iz Milana. 21.40 Skladbe davnih dob. 22.05 Za-bavna glasba.

◆ PETEK, 13. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutra-nja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Izlet za konec tedna. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mla-de poslušavce: Govorimo o glasbi. 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni ital. skladatelji. 18.45 Basiev veliki orkester. 19.10 Zgodovina prometnih sredstev. 19.20 Novosti v naši diskoteki. 19.40 Oktet »Gallus« iz Ljubljane vodi Loparnik. 20.00 Šport. 20.35 Gospo-darstvo in delo. 20.50 Koncert operne glasbe. 21.50 Folklorne plesi. 22.05 Zabavna glasba.

◆ SOBOTA, 14. avgusta, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutra-nja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Veseli motivi. 12.10 Poklici: »Kučnj nuca sedlo«, pripr. Reharjeva. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glas-ba iz vsega sveta. 15.55 Avtoradio - oddaja za avto-mobiliste. 16.10 Operne melodije. 16.30 Plesna čajan-ka. 17.20 Za mlade poslušavce: Popevke dneva - Be-seda o poeziji - Moj prosti čas. 18.15 Umetnost. 18.30 Klavirski duo Agostini-Gulli. 18.45 Hazy-Osterwal-dov sekstet. 19.10 Svet v očeh slovenskih popotni-kov: M. Javornik: »Pristanišče Haifa«. 19.25 Nekaj jazza. 19.40 Otroški zbor iz Maribora, vodi Raj-šter. 20.00 Šport. 20.50 Resničnost domišljije: »D'Ar-tagnan«. Radijska drama. Napisal R. Cortese. Re-žira Kopitarjeva. 21.45 Vabilo na ples. 22.45 Za-bavna glasba.

Zaplet pri volitvi

Prejšnji teden so v slovenskem parla-mentu, ki je za to pristojen, izvolili tri slo-venske člane v novoustanovljeno predsedstvo Jugoslavije: Mitjo Ribičiča, Sergeja Krai-gherja in Marka Bulca.

Med samimi volitvami pa je prišlo do ne-katerih političnih zapletov. Po obstoječih za-konih je edini nosilec »kandidacijskega po-stopka« v predsedstvo Jugoslavije Socialistič-na zveza. Skupina poslancev, ki so jo vodili ugledni poslanci Tone Remc, Cene Matičič in Ivan Kreft, pa je predlagala popravek k zakonu. Po tem popravku lahko predlaga kandidate za predsedstvo tudi skupina 20 po-slancev. Popravek je bil sprejet z veliko veči-no glasov, omenjeni poslanci pa so se obrnili nato najprej do Edvarda Kardelja, ki je kan-didaturo odklonil, nato pa na člana sloven-ske vlade dr. Ernesta Petriča. Vendar njih-va lista ni bila sprejeta.

Vodstvo Zveze komunistov in Social. zve-ze je zelo ostro reagiralo na to akcijo. Mnenja so, da je bil volilni postopek v okviru So-cialistične zveze dovolj širok in demokratič-en, da je omogočal kakršnekoli konstruktiv-ne predloge. Po sodbi vodstva obeh glavnih političnih organizacij pomeni akcija teh po-slancev izraz nezaupanja v vlogo Socialistič-ne zveze, sam popravek zakona pa nima sa-mo tehničnega, temveč tudi določen političen pomen. Član glavnega odbora Zveze komuni-stov Slovenije Martin Košir je izjavil, da gre pri tej akciji za manipuliranje s poslanci, kajti »nosilci so imeli že pred amandmajem svoj program akcije — če bi poslanci bili o tem obveščeni, amandmaja gotovo ne bi bili sprejeli.«

Zelo ostro so nastopili tudi proti omenje-nim trem poslancem, ki so vodili akcijo za popravek, ter zahtevajo njihovo izključitev

iz Zveze komunistov. Razmisliti pa bi bilo treba — pravijo — tudi o umestnosti njih-vega poslanskega mandata. Socialistična zve-za bo imenovala posebno komisijo, ki bo zavzela jasno stališče do celotnega problema.

TUDI ZDRUŽENE DRŽAVE MORAJO UVAŽATI

Marsikdo odreka majhnim narodom pra-vico do samostojnega življenja in do lastne državnosti z izgovorom, češ da niso sposobni gospodarske samostojnosti. S tem mislijo verjetno gospodarsko avtarkijo vojno-faš-ističnega tipa, da bi morala namreč vsaka dr-žava sama pridelati vso hrano, ki jo potre-buje, kot tudi izdelovati vse izdelke, ki jih rabi njeno prebivalstvo. To je seveda čisto zgrešeno, celo nesmiselno mišljenje, kajti potem bi prenehala vsa svetovna trgovina in države bi se spremenile v utrjene tabore, ki bi bili popolnoma odrezani drug od drugega, obdani takorekoč od »kitajskih zidov«. Taka avtarkija je nemogoča že zaradi tega, ker je ne dovoljujejo zemljepisne razmere, saj no-bena država nima vsch rud in surovin, ki jih potrebuje njena industrija, kot tudi ne vseh pridelkov, ki so potrebni njenemu prebi-vavstvu za prehrano. Odkod naj vzamejo npr. severne dežele južno sadje, odkod naj vzame Italija premog ali Nemčija dovolj bencina?

Gospodarsko avtarkne pa niso seveda niti Združene države kot gospodarsko najmoč-nejša država na svetu. Nasprotno, ameriška zunanja trgovina ima stalno pasivno bilanco, ki je vedno hujša. V drugem četrtletju letoš-njega leta so Združene države uvozile za 7 milijard dolarjev več blaga kot so ga same prodale tujini.

Senat obravnava reforme

Poslanska zbornica je že zaprla svoja vrata in poslanci že brodirajo kje po morskoi vodi ali uživajo hlad v alpskih letoviščih. Se-natorji pa se še vedno potijo v vročem Rimu. Na počitnice bodo odšli šele ob koncu tega tedna, prej pa bi morali še prediskutirati in sprejeti dva važna reformna zakona. To sta zakon o gradnji ljudskih stanovanj in zakon o davčni reformi. Oba sta temeljne važnosti za prenovitev gospodarskega in socialnega življenja v Italiji. Prvi naj bi omogočil, da bi mnogo več delavcev in drugih nepremožnih ljudi prišlo do dostojnih stanovanj, in hkrati naj bi odpravil zastoj v gradbeni industriji, ki mora zdaj odpuščati delavce. Drugi pa naj bi pravičneje porazdelil davčna bremena in predvsem poenostavil postopek obdavčitve, ki je zdaj v Italiji najbolj zapleten med vsemi davčnimi sistemi na svetu.

Glavna ovira za sprejem obeh zakonov, zlasti za zakon o gradnji ljudskih stanovanj, so nekatera bistvena nasprotja med krščan-sko-demokratsko in socialistično stranko glede rešitve teh problemov. Socialisti vztra-jajo pri nekaterih kolektivističnih načelih, medtem ko bi krščanski demokrati radi ob-varovali nekaj osnovnih načel liberalnega go-spodarstva tudi pri teh reformah. Upati pa je, da bo prišlo še v teku tega tedna do kom-promisnega sporazuma, ker drugače bi bili ti dve važni reformi spet odloženi iz zgolj »načelnih« razlogov, medtem ko praksa nuj-

no zahteva njuno dejansko uresničenje. Če bi ne prišlo do sporazuma, bi bila vladna kriza neizogibna, tega pa zdaj tik pred »avgustov-skimi počitnicami« ne želi najbrž nihče v Ita-liji razen najhujših ideoloških fanatikov.

RESEN GOSPODARSKI POLOŽAJ V ITALIJI

Kako resen je gospodarski položaj v Ita-liji zaradi zastoja produkcijskih dejavnosti, je razvidno iz podatka, ki je bil objavljen te dni, da je bila industrijska produkcija v eni gospodarsko najvažnejših italijanskih dežel, v Piemontu in v Dolini Aosta, v prvem pol-letju letošnjega leta za 3 do 3,5 odst. manjša kot v prvem polletju lanskega leta.

Kot znano, je Piemont sedež nekaterih največjih in gospodarsko najvažnejših ita-lijanskih industrij, npr. avtomobilske in tek-stilne. Edino pozitivno plat v sedanjem go-spodarskem položaju v Piemontu vidiyo v tem, da so cene zadnje polletje počasneje naraščale kot prej. A tudi to je seveda ravno posledica manjših zaslužkov zaradi stavk in drugih gospodarskih težav prebivalstva, npr. zastoja v zaposlovanju nove delovne sile ter negotovosti mnogih zaposlenih, kaj bo z nji-hovim delom v bodoče.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodi šču v Trstu dne 20. 4. 1954, štey. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphis, Trst

Spor med Arabci in Sovjetsko zvezo?

Zadnji čas je nekaj dogodkov v arabskem svetu spravilo v nevarnost dozdevno že tako trdno zavezništvo med arabskimi državami in Sovjeti, naperjeno proti Izraelu in proti Združenim državam. Najprej zatrtje zarote levo usmerjenih krogov v Egiptu, k čemur je Moskva molčala, nato krvavo preganjanje komunistov v Sudanu, ki so baje sodelovali pri uporu in udaru proti generalu Numeiriju, in končno še očitna podpora, ki jo uživa Numeiri s strani Egipta in Libije pri svojem nastopu proti komunistom in proti 1800 sovjetskim »svetovavcem« v Sudanu. Nekaj teh je že moralo zapustiti Sudan, odkoder so izgnali tudi sovjetskega veleposlanika in bolgarskega opravnika poslov. Občutiti pa je tudi oster protikomunistični kurz v Egiptu.

Vse to kaže, da je možno, da bo prišlo prej ali slej do krize v odnosu med Sovjeti in Arabci, ali pa bo morala Moskva grenko požreti vse, kar bodo Arabci skuhal, ne da bi se upala reagirati, samo da si ohrani svoje vojaške in politične postojanke v Sredozemlju. Očitno je, da sovjetski diplomaciji še manjka izkušenj v ravnanju z Arabci.

Zdaj se Kremelj boji, da bi mogle Združene države izkoristiti napetost med njim in arabskimi državami, da bi spet navezale boljše stike z arabskimi državami, in res se zdi, da je to naloga ameriških diplomatov, zlasti državnega podtajnika Sisca, ki si podajajo kljuko v Kairu in skušajo pripraviti egiptovskega predsednika Sadata, naj bi se vsaj začasno sporazumel z Izraelci za odprtje Sueškega prekopa. Izraelci naj bi v ta namen potegnili svoje čete za kakih 50 km od Sueškega pre-

kopa, na izpraznjeno ozemlje pa naj bi prišel »simbolni« kontingent egiptovskih čet. Tak »začasni« sporazum naj bi trajal dva ali tri leta.

»Kaj pa potem?« sprašujejo Izraelci, ki gledajo bolj na svoje kot na ameriške interese, kar se zdi naivnim ameriškim diplomatom čudno...

Novice po svetu

Število tujih delavcev v Nemčiji se je lani povečalo za 400.000 in je znašalo v celoti 1.800.000.

Avgustovska številka revije »Ognjišče« prinaša obširen in zanimiv intervju s pisateljem Alojzom Rebulom, zlasti o njegovem krščanskem svetovnem nazoru in o njegovem odnosu do slovenstva.

Ameriška diplomacija je zdaj za vključitev komunistične Kitajske v Združene narode, a pod pogojem, da še nadalje ostane v njih tudi nacionalna Kitajska (Formoza).

Konzorcij kraškega vodovoda priporoča potrošnikom, naj varčujejo z uporabo vode, ker so nastopile težave zaradi popravil.

Hrvati nameravajo izdati obširen slovar svojega nekdanjega kajkavskega knjižnega jezika v 5 do 7 zvezkih kot 700.000 besednimi enotami. Kajkavščina je bila vsaj tri stoletja hrvaški knjižni jezik, dokler niso sprejeli štokavščine, nakar so kajkavščino popolnoma zanemarili in se noben slovar ni več oziral na njeno besedišče. Novi slovar bo važen tudi za študij zgodovine slovenskega jezika. Poskusna polja je že izšla.

V Stockholmu je prišlo do velikega spopada med policijo in tolpmi mladih pestopačev in razgrajačev, ki so skušali zastopati priti v nočne pornografske klube.

Računajo, da je v Sloveniji zdaj kakih 160.000 delavcev iz južnejših delov Jugoslavije. Podatki zadnjega ljudskega štetja o tem še niso bili objavljeni.

PRODOR ČLOVEŠTVA V VESOLJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

probleme, ki se bodo pojavili, tudi problema prenaseljenosti naše Zemlje in pomanjkanja hrane. Preden bodo ti problemi postali tako akutni, da bi ogrozili bodočnost človeštva, si bo človeški razum z božjo pomočjo našel izhod in ta izhod bo v smeri drugih nebesnih teles, ki čakajo nanj. Edina resnična nevarnost za človeški rod je le v tem, da bi postal suženj lastne tehnike in se sam oropal svobode ali da bi jo uporabil za lastno uničenje namesto za mirno in skupno osvajanje drugih svetov in razreševanje skrivnosti, ki tam čakajo nanj.

Zločin je zločin

Znani slovenski kulturni delavec Bojan Štih je poslal po ljubljanskem »Delu« jugoslovanskemu zunanjemu ministru odprto pismo v katerem pravi, da mora Jugoslavija »vnovič jasno opredeliti stališče do oblastniških struktur v tistih deželah (azijske in afriške dežele v razvoju, op. uredn.), ki sta jih zajela duhovna, politična in moralna kriza in nered, in vnovič poudariti, da javnost in narodi jugoslovanske federacije obsojajo vsakogar, ki krši načela človekovih pravic in v imenu teh ali onih »političnih« in »narodno-osvobodilnih načel ubija svoje nasprotnike in svoj lastni narod«.

Bojana Štiha so k temu pismu vzpodbudili predvsem nedavni krvavi dogodki v nekaterih afriških in azijskih državah ter spominja, da so žrtve teh spektakularnih pogromov ne samo »takoiimenovani zarotniki, pučisti in cionisti, marveč tudi komunisti, sindikalisti, demokratično usmerjeni izobraženci in sploh vsi, ki želijo misliti s svojo glavo. Televizijski in radijski prenosi javnih likvida-

cij in masakrov so ilustracija izjemne brutalnosti, hkrati pa so tudi dokaz totalnega izničenja pravnega reda in temeljna kršitev načel človekovih pravic.« Avtor omenjenega pisma poudarja, da mora Jugoslavija še vnaprej podpirati afriške in azijske države v težnjah po neodvisnosti in socialno-ekonomski emancipaciji, vendar »tovrstna podpora ne more biti več brezpogojna, če državno-politične vladajoče strukture nekaterih dežel tako imenovanega tretjega in nevezanega sveta, spremene boj za neodvisnost v umazano in krvavo igro za oblast in oblastništvo.«

Bojan Štih v pismu omenja beg pripadnikov palestinskega osvobodilnega gibanja v Izrael, kar dokazuje izredno zapletenost odnosov in položajev na tem delu sveta. Po avtorjevem mnenju »se ni moč pomiriti z vietnamsko metodo, pa naj gre za konflikte v mednarodnem obsegu ali pa za konflikte znotraj posameznih držav in dežel, v katerih se prepletajo in si nasprotujejo interesi super sil in blokov.«

PREJELI SMO

ATENTAT NA NAŠO MLADINO

Del katoliške javnosti v Italiji se razburja nad zakonom o razporoki, ki ga je nedavno sprejel parlament, in akcija pobiranja podpisov za ljudski referendum, s katerim naj bi bil ta zakon spet odpravljen, je zbrala celo mnogo več podpisov, kot jih je bilo potrebnih. Zdi se, da noben razlog ne more prepričati teh zagriženih nasprotnikov razporoke o nedemokratičnosti njihovega stališča.

Zapisali smo nedemokratičnosti, ne pa nepravilnosti, kajti z njihovega stališča je lahko vztrajanje pri neločljivosti zakonske zveze pravilno, če jo pojmujejo samo kot zakrament. Ni pa tako stališče demokratično, ker sili vztrajati v zakramentu zakona tudi nekristjane oziroma take, ki ne verujejo. Kakor si katoličani ne bi smeli dati diktirati od drugih zakonov, ki bi bili proti njihovemu prepričanju in vesti, tako tudi sami ne bi smeli vsiljevati drugih zakonov, ki so smiselni samo za katoličane. Kdor smatra zakon za zakrament, se tako ne bo ločil z namenom, da bi se spet poročil, drugih pa nima pomena siliti, da bi vztrajali v zgrešeni zakonski zvezi, kjer so žrtve — včasih celo smrtne žrtve — preprirov, nerazumevanja in celo nasilja največkrat nedolžni otroci.

Toda danes ne mislimo razpravljati o zakonu o razporoki, ampak le o tem, kako se del katoliške javnosti razburja zaradi stvari, ki tega ne zasluži, čisto brezbrizen pa je do problema, ki bi res zaslužil, da bi vsa katoliška javnost zagnala hrup in da bi protestirala. To je vedno hujša povodenj pornografskega tiska.

Prodajalne časnikov v Trstu imajo javno razobešene liste in celo reklame za liste, ki prikazujejo najostudnejšo pornografijo in delajo očitno propagando za homoseksualno in za lezbijsko spolno občevanje. Te slike (fotografije!) so razobešene zlasti na takih krajih, kjer jih lahko vidi največ mladina, ki hodi v šolo in zdaj na kopanje. To je očiten atentat na duhovno in moralno zdravje naše mladine. Zakaj tisti, ki tako vneto branijo zakrament zakonske zveze, ne nastopijo tudi v obrambo katoliške morale in čistosti? Zakaj ne nastopijo v obrambo otrok?

Morda se jim zdi, da spada pornografija k navadam in ozračju našega časa in da v vsem tem ni nič slabega. Mladina naj se pač »utrudi«. Toda kaj s tisto mladino, ki podleže takim ostudnim sugestijam? Dejstvo je, da ta povodenj pornografije ni nekaj spontanege, odraz nove miselnosti, ampak produkcija brezvestnih ljudi, ki so zavohali možnost mastnih zaslužkov in ustvarili iz pornografije industrijo.

Dokler ostaja velik del katoliške javnosti tako brezbrizen do tega pojava, ki ogroža vso javno moralo (ta pornografija nima nič opraviti z bolj sproščenim in odkritim obravnavanjem spolnosti), si ne morem misliti drugega, kot da se skriva za vneto gonje proti zakonu o razporoki samo užaljenost določene konservativne cerkvene hierarhije, ki ni doumela duha današnjega časa in bi rada ubranila del svoje juridične oblasti nad ljudmi, ne čuti pa se prizadete od pornografije, ker z njo ni prekršena nikaka cerkvena jurisdikcija in ker duhovniki pač nimajo otrok, za katere bi jih moralo skrbeti.

Tržaškega

Izjava Slovenske skupnosti

Ob izzivalnem dogodku pri Hlodiču, kjer so v nedeljo šovinisti preprečili nastop slovenskega pevskega zbora »Rečan« z Ljes, je Slovenska skupnost izdala naslednjo izjavo:

»Slovenska skupnost je z velikim ogorčenjem sprejela vest o grobem trikolorističnem izzivanju v Hlodiču. Ti fašistični napadi skušajo oživiti v Beneški Sloveniji tiste žalostne čase, ko so tolpe lahko ustrahovale po beneških vaseh slovensko domače prebivalstvo in mu preprečevale kulturni, socialni in ekonomski razvoj, ki zahteva miren, svobodni razvoj vsakega posameznika in celotne skupnosti. Vse to je Beneško Slovenijo polskupnosti. Vse to je Beneško Slovenijo pahnilo v veliko revščino in zaostalost.

Trikoloristi so v nedeljo ponovno pokazali, da nočejo napredka, ker jim prija revna, kulturno zaostala Benečija, ki bi tako laže bila zopet tarča njihovih napadov in šovinističnih sil. Toda pod Matajurjem se mladina, delavci, kmetje in intelektualci prebujajo in trikoloristi bodo tokrat zaman skušali zaustavljati napredek beneških Slovencev. Za tak napredek so se izrekli beneški izseljenci v Subidu, za tak napredek se je izrekla mladina, ki je priredila prvi festival beneških pesmi, za tak napredek so se izre-

OTROCI SO PISALI OBČINI

Otroci v Mirnu so pisali novogoriški občini, naj vendar prepreči onesnaženje vode reke Vipave, ker bi se radi kopali. Vipava je namreč zadnji čas tako umazana, da je kopanje v njej skoraj nemogoče. V rečico odplakujejo razne industrije svoje odpadke, pa tudi razni kraji ob njej spuščajo vanjo svoje fekalije in celo posamezniki mečejo vanjo vsakršne smeti. Šele mlada generacija se začne zavedati, kaj pomeni snažno naravno okolje, starejša generacija je po večini še brez čuta za to.

★

Kemična industrija BASF v Ludwigshafenu v Zahodni Nemčiji je poslala na trg penasto sintetično snov »Hygromull«, ki se lahko v najkrajšem času pomeša z oljem in bencinom na vodni površini, nakar je možno to mešanico izčrpati z vode ter jo tako očistiti.

kli vsi, ki se bodo 8. avgusta zbrali na Matajurju, kjer si bodo pripadniki štirih narodnosti in jezikov ter kultur podali prijateljsko roko v sodelovanju in iskanju novih smeri, ki naj privedejo ljudstvo pod Matajurjem v pravičnejše čase, ko bo izginila vsaka sled po šovinizmu in narodnem zatiranju.

Slovenska skupnost je dala nalogo svojim izvoljenim predstavnikom, posebno deželni predstavniku, naj obsodijo dogodke v Hlodiču v vseh organih, v katere so bili izvoljeni. Slovenska skupnost hkrati izreka pevcem in dirigentu zbora »Rečan« vso solidarnost in jim obljublja, da bo napravila vse, kar je v njeni moči, da bodo določila republiške ustave, ki je sad skupnega protifašističnega boja, postala vsakdanja stvarnost v korist vsega našega prebivalstva.«

Delegacija KD v Sloveniji

Na povabilo Socialistične zveze delovnega ljudstva je bila prejšnji teden na dvodnevem uradnem obisku v Sloveniji delegacija krščanskodemokratske stranke Furlanije - Julijske krajine. Odposlanstvo SZDL je vodil predsednik Janez Vipotnik, odposlanstvo kršč. demokracije pa njen deželni tajnik Giuseppe Tonutti.

Gostje so si najprej ogledali nekatere industrijske in kmetijske obrate v okolici Škofje Loke in Železnikov, kjer so imeli priložnost spoznati načela in izvajanje samoupravljalškega sistema, na katerem temelji celotna družbena ureditev Jugoslavije.

Pri političnih razgovorih, ki so bili na Bledu, so člani obeh delegacij najprej poudarili pomen srečanja, ki je bilo prvo na takšni ravni med predstavniki SZDL in Kršč. demokracije. Pri tem so ugotovili, kako sta si obe politični organizaciji doslej prizadevali za vzpostavitev prijateljskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo, in so hkrati poudarili svojo politično pripravljenost, da bi se odnosi med obema državama in med Furlanijo - Julijsko krajino ter Slovenijo še bolj utrdili, kar more koristiti miru, svobodi in napredku Evrope in zlasti Sredozemlja.

Govorili so dalje o položaju v obeh sosednjih državah in o vlogi in pomenu, ki ju imata

TISKOVNO POROČILO O SEJI IZVRŠNEGA ODBORA SLOVENSKE SKUPNOSTI

V sredo se je sestal izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu ter razpravljal o umestitvi zadnjih konzult v tržaški občini. Z velikim zadovoljstvom je podčrtal dejstvo, da je bil za predsednika konzulte za zahodni Kras, to je za Sv. Križ, Prosek, Kontovel in Grljan, izvoljen predstavnik Slovenske skupnosti, Marij Sedmak. Slovenska skupnost ima svoje zastopnike še v nadaljnjih štirih konzultah, kjer se zavzemajo za bolj demokratično občinsko upravo in za osnovne pravice Slovencev.

Nadalje je izvršni odbor Slovenske skupnosti obravnaval še druga vprašanja krajevnih ustanov ter posvetil pozornost političnemu razvoju v Beneški Sloveniji po izzivalnem dogodku v Hlodiču proti domačemu slovenskemu zboru. Med drugimi vprašanji, ki jih je še pretresal, je bil letak, ki ga je izdala »Slovenska skupnost Dolina«, za katerega je ugotovil, da je bil tiskan brez njegove vednosti. Končno je še proučil vprašanje ljudskega štetja in važnost akcije za razpis referendumu za odpravo fašističnih zakonov.

obe politični gibanji. Pri tem so soglašali, da je varnost v Evropi tesno povezana s spoštovanjem načel neodvisnosti, ozemeljske nedotakljivosti in nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav, kot je bilo med drugim poudarjeno med razgovori med ministroma Morom in Tevancem v Benetkah.

Delegaciji sta nato proučili pripravljeno delo posebnih komisij, ki sta obravnavali možnosti nadaljnjega sodelovanja na področju kulture in gospodarstva. Sklenjeno je bilo, da se bosta obe politični organizaciji zavzeli pri pristojnih organih za tesno sodelovanje med univerzami, za izmenjavo gledaliških predstav in drugih umetniških prireditev, za sodelovanje na področju književne, znanstvene in muzejske dejavnosti, kar velja tudi za tisk, radio-televizijo in kinematografijo.

Pri obravnavanju gospodarskih vprašanj sta delegaciji soglašali, da je nujno potrebna povezava, kar zadeva promet, pristaniške dejavnosti, energetske vire, urbanistično in gospodarsko programiranje, maloobsejni promet in turizem.

Odposlanstvu sta končno razpravljali o vprašanjih narodnih manjšin, in sicer slovenske v Italiji ter italijanske v Jugoslaviji. Obe delegaciji sta soglašali, da je treba narodnim manjšinam zagotoviti polno zaščito in razvoj na vseh področjih, kar naj se izvede v okviru pravne ureditve vsake posamezne države. Takšna ureditev pa mora med drugim preprečiti poskuse asimilacije in diskriminacije pripadnikov manjšin.

Kot vidimo, srečanje ni bilo samo vpludnostnega značaja, temveč je nudilo priložnost za obravnavanje konkretnih in perečih vprašanj. Upati je, da ne bo ostalo le pri besedah, temveč da bodo sledila tudi dejanja in zlasti konkretni ukrepi.

Izšla je nova, 4. številka enajstega letnika revije »Meddobje«, ki jo izdaja Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu.

Izšla je 5.-6. številka revije »Prostor in čas«, dobi se v Tržaški knjigarni v ulici Sv. Frančiška.

BCI KB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 300.000.000

Tekoči računi — hranilne vloge — krožni čeki
varnostne skrinjice — neprekinjena blagajna

Dopisniki po vsej Italiji

MENJALNICA TUJE VALUTE

TRST - ULICA FABIO FILZI ST. 10

TEL. ST. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: **BANKRED**

Rupa

NAŠA »ČISTA« VIPAVA

Menimo, da bi res že bil čas, da bi spregovorili nekaj besed o naši reki Vipavi, ki je že od nekdanj tekla čista in mirna skozi naša polja in mimo naših vasi v bistro Sočo.

Dosedaj se ni nihče spomnil, da bi vsaj pri mostu postavil tablo v našem jeziku in s pravilnim imenom. Vipava, kakor jo že od nekdanj kličemo.

Prav tako se tudi nihče ne najde, ki bi poskrbel, da bi Vipava zopet postala čista voda.

Že pred časom smo pisali, da bi se moralo preprečiti, da nekateri tujci, ki živijo pri nas, gradijo odtočne kanale naravnost v rečno strugo. Nekdanj prozorni valčki so danes rjavi in kalni od vse žlobudre, ki priteče v Vipavo od mirenskih strojarn, papirnice v Rubijah in od drugod.

Nekdanj so v čisti Vipavi švigale tudi okusne ribe, danes jih niti za vzorec ne vidiš več.

Menimo, da je že skrajni čas, da se gopodje, ki skrbijo za naše kraje in deželo, spomnijo tudi na Vipavo. Deželni zakon, ki prepoveduje onesnaženje voda v deželi, naj se uporabi tudi pri nas, za naše tekoče vode, da se ne bo kvarila lepota in zdravje naših krajev v prid nekaterim tovarniškimi lastnikom, posameznim ali pa skupnostnim.

OBVESTILO

Ravnateljstvo slovenske nižje srednje šole v Gorici sporoča, da bo 10. septembra dodatni izpit iz latinščine.

K izpitu se lahko predstavijo dijaki tretjih razredov, ki so že opravili nižji tečajni izpit, a so v latinščini padli.

Do 1. septembra naj se prigrasijo na šolskem ravnateljstvu. Prošnji na kolkovanem papirju je treba priložiti potrdilo o opravljenem nižjem tečajnem izpitu.

Šolsko vodstvo vabi vse dijake, ki so zaključili tretji razred v letih 1968-69 in 1969-70, da čimprej dvignejo na šolskem tajništvu svoje izpitne diplome.

JOSKO ŠAVLI

LJUDSKO BESEDJE NA TOLMINSKEM

* 8

Groble (groblje) pomeni veliko množino debelega kamenja (ki ga je s hriba nanesele plaz), grič množino drobnega kamenja. Čukla (kukla) je osamljena pečina ali pa skala kot že omenjena Jaga baba. Krivec je severni veter. Skrila je kamnita plošča. Peči so skalnate stene.

Beseda luštati ni prevedljiva. Teknitj in luštati, ker ne označuje okusa; luštati pa se nanaša na okusnost — nekaj kar rad jem, mi lušta. Luštajo mi obribeljni, krajci svežega sira, ki molijo čez obod, ko je sir še obtežen, in ga obrežejo. Pinev je zaprta posoda v kateri se dela maslo. Sirišče je posušen telečji želodec, s katerim mleko usirijo. Sirotko je zelena voda, ki ostane, potem ko so vzeli skuto iz mleka, ki je ostalo po siru. Tornač je priprava za drobljenje vsirjenega mleka. Čisan (kisal) je skisa na postana sirotka, ki se dodaja mleku, da se dobi skuto. Mleka je več vrst: čiselo (kislo) ali delano mleko je tisto, ki ostane po maslu. Domači jogurt je žmitek (Mislim, da je beseda pravzaprav idrijska).

Vse splošna je tudi beseda ho, ki jo bom tudi tukaj omenil. Uporablja pa se takole. Recimo: »Glej, on že gre v planino.« »Ho, on!« Torej: on lahko že, on. Ali pa: »Ti se imaš pa lepo.« »Ho, jaz!« Lahko pa tudi v »pomenu: pa še kako! Beseda je zmeraj v odgovoru, ker ima pritrden pomen.

Kulturno društvo »Ivan Trinko« v Čedadu in duhovnik Emil Cencič v imenu sobratov iz Nadiških dolin vabijo na kulturno srečanje med sosednimi narodi, ki bo v nedeljo, 8. avgusta, na Matajurju.

Spored srečanja in število sodelujočih je zelo pestro. Lično tiskana vabila napovedujejo spored v štirih jezikih: v slovenščini, italijanščini, furlanščini in nemščini.

Ob začetku srečanja ob 15. uri in pred pevske nastopi bo najprej sv. maša v štirih jezikih. Nato se bodo razvrstili pevske zbori: »Rečan« iz Ljes, Briški oktet, »Mirko Filej«, iz Gorice, »Oton Župančič« iz Standreža, Pevski zbor iz Koroške, Folklorna skupina »Posočje« iz Tolmina, »C.A.I.« iz Čedada, »Zivici« iz Podbonesca, ansambel »Beneški fantje« iz Ljubljane.

Vmes bo nastopila tudi folklorna skupina iz Rezije.

Z vrha beneško-slovenskega očaka bodo donele pesmi štirih narodov, ki žive danes v složni sosesčini.

Sloga v medsebojnem kulturnem spoznavanju, to je globlji pomen matajurskega sestanka.

— o —

ŠOLSKA OBVEZNOST

Predpisi o obveznosti šolskega pouka za otroke od šestega do štirinajstega leta se v državnem in tudi v krajevnem merilu pri nas vedno bolj izpopolnjujejo. V goriški pokrajini skoraj stoo odstotno.

Od 10.400 šoloobveznih otrok je bil lani samo eden, ki je izostal od pouka v osnovni šoli.

Zanimivi so tudi hišni znaki, s katerimi je vsaka hiša označeval svojo lastnino. Ne vem, če jih je kdo zbral. Nekateri so bili kot rimske številke, pa niso pomenili to, npr.: IX, IIX, dalje: +, ali pa znak lopatice in še naprej. Posebno pomembni so bili znaki za označevanje čokov in sploh drvi, ki so jih plavili po Tolminki ko skozi partije še ni bilo ceste.

Tolmin in vasi so imele posebne izraze, s katerimi so se zmerjali, kadar so se sporekli. Tolminci so bili »lakota«. Zatoiminci »gajsarji«. Doljani in Gaberci »budle«, Ljubinci »uš« in Poljubinci »gnida« (ali mogoče narobe). Volarci so bili »gučoni« (znani so po svoji zgovornosti, gučati — zamolklo šumeti). — Ljudje od Zalaz in Čadrga, so bili znani zaradi okorne govornice. Še danes rečejo: b — dežela, v b — deželi, s čimer označujejo zunanji svet. Ta govornica mora skrivati še toliko naravnega čuta za označevanje in poimenovanje, odtenkov šaljivosti, dvoumnosti ipd., kar je nekoč odlikovalo primorski izrazni način, da bi bila res zanimiva stvarina za pisca.

Ta zapis samo za spodbudo tistemu, ki se bo iz zanimanja lotil zapisovanja severnoprimorske govornice območij Idrije, Cerkna, Tolmina, Kobarida, Bovca.

(dalje)

Iz Goriške

Kulturno srečanje na Matajurju

Slabše je v tem pogledu v prvih razredih srednjih šol v Gorici. Od 5.300 dijakov, ki jih še veže šolska obveznost, jih je letos manjkalo v šolah kakih sto. Vzroki so bili različni: oddaljenost šole, slabe družinske razmere ali kaj podobnega.

Letošnje vpisovanje v srednje šole se v bistvu že zaključuje; tudi na slovenskih srednjih šolah.

Še vedno pa se opaža neka brezbriznost pri starših in učencih samih.

Do zadnjih dni se ni še vpisalo dvanajst slovenskih šoloobveznih dijakov v prvi razred. Mendar jih je med temi največ iz Jabin.

Vprašanje je, ali izhaja ta brezbriznost iz nezavednosti, ali pa so v ozadju kak drugi vzroki.

Doberdob

JAVNE NAPRAVE

Na zadnji seji občinskega sveta so občinski možje razpravljali o raznih vprašanjih, ki se tičejo javnih naprav v korist skupnosti. Najprej so govorili o popravilu in asfaltiranju cest v Doberdobo, pa tudi v zaselkih v Dolu. Nekateri svetovalci so izrazili upravičeno mnenje, da je treba za vse občinske vasi poskrbeti po enakem merilu. Po živi izmenjavi misli so se vsi svetovalci z županom vred zedinili na to misel.

Župan Jarc je tudi poročal, da bodo že za prihodnje leto razširili otroški vrtec, ki bo lahko sprejel vse otroke iz občine. V septembru bodo odprli tudi športno igrišče. V nove prostore se bosta preselila tudi poštni urad in občinska knjižnica.

Svetovalci so odobrili tudi stroške za del pokopališča.

Občinska uprava bo poskrbela za podaljšanje vodovodnega omrežja do Sabličev in Bonetov. V Doberdobo pa bodo postavili v najkrajšem času javno telefonsko govornico.

S SOSEDNE STRANI

Lz Vipave je prišla v nedeljo žalostna novica, da je prejšnji dan po kratki, a hudi bolezn umrl dekan v Vipavi in rektor malega semenišča, duhovnik Slavko Podobnik.

Velikanski pogreb, v ponedeljek popoldne, katerega so se udeležili trije škofje in tisoči ljudi, je pokazal, kako je bil pokojni dekan in duhovni vzgojitelj priljubljen pri vernikih in zlasti pri mladini.

Dekan Podobnik je bil izredno in vsestransko delaven človek. Služboval je med drugim na Šebreljah, nato na Vogrskem, kjer je sam postavil in zgradil nove orgle. Ko je odto odšel v Vipavo, je najprej poskrbel za obnovo veličastne cerkve Marije Device v Logu. Vzorno je tudi popravil župno cerkev v Vipavi. Kjer je pastiroval, povsod je poskrbel tudi za pevske zbor.

Dosti truda in stalnega prizadevanja je vložil v materialno in duhovno rast malega semenišča v Vipavi. Zadnje čase je bil tudi v vodstvu Slovenskega duhovniškega društva.

Smrt tega zaslužnega duhovnika je odprla široko vrzel v vrstah primorske duhovščine.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Majcenovi spomini na dr. Korošca v „Mostu“

Nova, 29. in 30. številka revije »Most«, ki je izšla te dni, ne omenja več med svojimi uredniki Alojza Rebulo, ki je, kot znano, nedavno izstopil iz uredništva. Revijo ureja zdaj uredniški odbor, ki ga sestavljajo Stanko Janežič, Aleš Lokar, Boris Podreka, Marjan Rožanc in Vladimir Vremec; ta zadnji je tudi odgovorni urednik.

Na prvem mestu so objavljeni spomini pred kratkim umrlega pisatelja Stanka Majcena na nekdanjega voditelja najmočnejše slovenske stranke, dr. Antona Korošca. Spomini so bili med Majcenovo literarno zapuščino ki jo varuje znana slovenistka in literarna zgodovinarica Marja Boršnik. Ta jih je odstopila v objavo »Mostu«, za kar se ji uredništvo v posebni opombi zahvaljuje. Ti Majcenovi spomini pustijo kritičnega bravca nekoliko zmedenega, in če mu že prej ni bila jasna duševna in politična podoba dr. Korošca, mu je po teh spominih še manj. Po njih bi se dalo sklepati, da je bil Korošec v marsičem čudno podoben Janezu Evangelistu Kreku, kar pa morda niti ni tako čudno, saj sta bila oba duhovnika, oba politika in sta morala imeti podobna nagnjenja in lastnosti, prav zaradi tega sta tudi dosegla v slovenskem političnem življenju mesti, ki sta ju imela. Iz Majcenovih spominov, ki so napisani z veliko pietetjo in skoraj pravim oboževanjem tega slovenskega politika, je razvidno, da je bil Korošec zelo dober človek, a v vsem svojem življenju nekoliko čudaški in neuren; v vsem, tudi v zasebnem življenju mu je manjkalo sistematičnosti in načrtnosti. Bil je nagnjen k trenutnim, največkrat velikodušnim vzgibom, ki niso razodevali premišljenosti in preudarka. Taka je bila, kot vemo, tudi njegova politika — stremela je k dobremu, a je bila zmedena, brez jasnega osnutka in načrta. Mnogi so to njegovo spontanost, posebno v zasebnem življenju, izkoriščali. Značilno je tisto, kar piše Majcen o nekem izletu, na katerem je Korošcu, ki je bil malo prej izvoljen za poslanca v dunajski parlament, padel po nerodnosti iz žepa bankovec za 100 avstrijskih kron. Začelo

so deževati opombe in Korošec je hotel, najbrž užaljen, čeprav tega ni pokazal, navzočim zamašiti usta. Dr. Korošec seže v listnico in prične deliti stotake. Razen otrok je prejel stotak vsakdo, ki je sedel za mizo,« piše Majcen. To dovolj razodeva ne le nepremišljenost dr. Korošca, ampak tudi sramotno nizko miselno in moralno raven tedanje slovenske družbe, kajti na izletu z njim so bili tudi ugledni ljudje. Očitno je, da je Korošec razdeljeval denar iz svoje plače in to ljudem, katerim ni bil nič dolžan in bi ga zato ne bili smeli vzeti.

Takih in podobnih prilog je bilo v Koroščevem življenju še mnogo, kot prikazuje Majcen. Njegovi spomini na Korošca so dragoceni kot gradivo za vsa-

kogar, ki bo hotel kdaj pisati o značaju in političnem delu tega nekdanjega slovenskega tribuna, čeprav je opaziti, da so tudi Majcenovi spomini napisani na hitro, brez prave sistematičnosti, zgolj anekdotno.

Ta Majcenov prispevek zavzema doberšen del te številke »Mosta« in je seveda tudi najbolj zanimiv. Med ostalimi prispevki je omeniti zlasti zapisek »Kaj je z valom novolevičarstva, ki je zajel naše šole?« pa tudi zapisek »Tuj tisk o nas« in »Demokracija 28.II.1971«, ki jih je napisal Aleš Lokar. V njih zavzema kritično stališče do nekaterih pojavov, katere pa tolmači delno po svoje. Aktualni in zanimivi so tudi zapiski v rubriki »Med mitom in stvarnostjo«, ki jih je napisal Vladimir Vremec. Sledi nekaj lirike in literarnih poročil ter članek »Še k odmevom o Dragi 70«, ki ga je napisal Jože Gorčar ter je seveda polemičen. Na splošno se lahko reče, da je ta številka »Mosta« res zanimiva.

fj

Enzo Bettiza: „Mit in realnost Trsta“

Enzo Bettiza je naši javnosti že zelo znan, posebno po svojih člankih v enem izmed največjih italijanskih dnevnikov, v katerih pogosto obravnava tržaške probleme in sicer kot dober poznavalec tržaške stvarnosti. Slovenski javnosti pa je znan zlasti po seriji svojih člankov, v katerih je obravnaval razmere v Jugoslaviji. Več tistih obširnih člankov ali bolje rečeno reportaž je posvetil Sloveniji. Napisal jih je med potovanjem po Jugoslaviji, kjer mu je zelo prav prišlo njegovo znanje jezika. Rodil se je namreč v Dalmaciji in dobro obvlada hrvaški jezik. Pozneje je izdal tiste reportaže tudi v knjigi.

Prav tako je ostala skoraj neopazna v naši javnosti njegova knjižica »Mito e realtà di Trieste« (Mit in realnost Trsta), ki je izšla že pred nekaj leti v znani zbirki »All'insegna del pesce d'oro«, ki jo izdaja založnik Vanni Scheiwiller v Milanu.

V knjižici »Mit in realnost Trsta« je zbral članke, ki jih je napisal o Trstu za dnevnik »Corriere della Sera«. To je 13 člankov, povezanih v štiri cikluse. V njih poudarja misel, da mora Trst tudi

danés živeti in delovati kot srednjeevropsko gospodarsko središče in pristan, to je v funkciji svojega zaledja, pri čemer pa mora upoštevati, da to zaledje in njegova civilizacija nista več nekaj trdnega in točno določenega kot v času stare Avstrije ali nekaj otrplega in razbitega kot v času Male antante med obema svetovnjima vojnama, ampak da je to zaledje danes v gibanju, podvrženo neprestanim in težko vnaprej predvidenim spremembam politične in ideološke narave, ki lahko v nekaj letih korenito spremenijo njegov značaj.

Enzo Bettiza vidi znake takega novega razumevanja Trsta za to novo stvarnost tržaškega zaledja med drugim v zanimanju, ki ga kažejo nekateri tržaški kulturni krogi, kot na primer revija »Trieste«, za tisto, kar se dogaja v bližnjem slovenskem in jugoslovanskem zaledju. Tako je prišlo, kot piše, do stika med sodelavci ljubljanske protestniške revije »Perspektive« in revijo »Trieste«. Bettiza potem strnjeno prikaže tudi današnje gospodarske, socialne in etnične probleme na Tržaškem ter v bližnjem zaledju.

fj

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

XLIV.

Moral sem precej dolgo hoditi in večkrat vprašati za pot, da sem jo našel, Cerkev je majhna, a čedna.

Bilo je že precej čez osmo uro. Potihem sem odprl vrata in zagledal pred oltarjem duhovnika, ki je maševal, brez strežnika in pred enim samim vernikov oziroma vernico. V eni od klopi je namreč sedela neka ženska. Tudi jaz sem sedel v klop. Po maši je duhovnik sam pospravil oltar. Bil je še mlad, krepke postave, zagorele polti in črnolas, tako da sem mislil, da je verjetno kak Italijan, Španec ali Francoz, ki se je iz bogvekakšnega razloga odločil za dušnopastirsko delo v tako daljnem mestu visoko na severu.

Ko je odhajal iz cerkve, sem vstal in ga pozdravil, pa tudi tista ženska. Berlinčanka srednjih let. Bila je z ladjo na križarjenju ob norveški obali in se je prejšnji večer izkrcala v Trondheimu, da bi se vrnila v Oslo po isti progi, po kateri sem se jaz pripeljal.

Povabil naju je na zajtrk v župnišče, kjer sva sicer mimogrede opazila v kuhinji starejšo

žensko, toda postregel nama je sam in to z neke vrste prepečencem, kot je v navadi na Norveškem, s kavo, z mlekom in surovim maslom z marmelado. Bilo je videti, da je vesel priložnosti, da se lahko s kom pogovori. Med skupnim zajtrkovanjem nama je povedal, da živita v tisti stavbi on in — škof, in da v glavnem sama skrbita zase. Pripovedoval nama je tudi, da je študiral bogoslovje v Nemčiji, v Italiji pa še ni bil. Njegova župnija je zelo velika, vernikov pa zelo malo, in ti nimajo časa, da bi hodili ob delavnikih k mašam, posebno ker so zelo na daleč raztreseni. V Trondheimu še ni posebno dolgo, je povedal. Prej je pasel duše v Moldeju in v drugih majhnih mestecih po fjordih. V vsakem mestecu pa je le nekaj desetih vernikov. Prejšnje čase je bilo na Norveškem precej spreobrnitev h katoliški veri, po zgledu pisateljice Sigrid Undset. Odkar pa so se začele po drugem vaticanskem cerkvenem zboru polemike med katoliškimi teologi, upiranje duhovnikov škofom in papežu, zahteva po odpravi celibata in nekaka razširjena negotovost o nauku katoliške Cerkve, pa so pre-

stopi h katoliški veri na Norveškem povsem ponehali. Cerkev je izgubila na ugledu in ljudje si ne želijo več članstva v cerkvenem občestvu, ki ni trdno v samem sebi.

Povedal pa nama je tudi, da pobožnosti norveških katoličanov ne smeva soditi po udeležbi pri sveči maši. Ker protestanti niso obvezani hoditi k nedeljski službi božji, jih pride ob nedeljah v cerkev le malo, in te navade so se našli tudi katoličani, ne da bi se moglo zaradi tega reči, da so versko mlačni. Njihova vera se kaže na druge načine, npr. v tem, da se držijo božjih zapovedi. Tudi protestanti niso versko tako mlačni, kot bi lahko sklepali po slabi vnemi za službo božjo. Njihova vera se razodeva v krepki občestveni povezanosti. Tako se na primer radi udeležujejo takoiimenovanih misijonskih prireditel, na katerih zbirajo denar za protestantske misijone.

Spomnil sem se, da sem videl v Lillehammerju na neki hiši oglasno desko z risanim letakom, ki je napovedoval tako prireditev za petek zvečer. Na letaku so bili narisani tudi popevkariji s kitarami.

Na moje vprašanje, če pozna papeškega delegata za Skandinavijo mons. Kunstlja, je mladi župnik odgovoril, da ga osebno sicer ne pozna, da pa je slišal, da je zelo sposoben in odločen gospod.

(dalje)

Sodobno kmetijstvo

Julija so v severni Italiji uničili tisoče ton breskev in hrušk. To se dogaja vsakokrat, ko je proizvodnja prevelika in povpraševanje na trgu nezadoostno. Če je preveč sadja, zdrknejo odkupne cene pod minimalno vrednost, ki jo določa država oziroma Evropska gospodarska skupnost. V Emiliji - Romagni so lani v tem času uničili približno 5 milijonov breskev, za katere je država plačala pridelovalcem 16 milijard lir kot odškodnino. Letos bo država spet morala seči globoko v žep. Medtem pa so cene sadju v trgovinah tako visoke, da se ga mnoge družine ne morejo privoščiti. Marsikdo ne more jesti breskev, zato pa nemočno gleda, kako jih uničujejo. Ali je vse to še smiselno?

Pred leti je bilo sadjarstvo za mnoge zlata jama

Poglejmo nekoliko nazaj in skušajmo osvetliti današnje stanje.

Sadjarstvo v Padski nižini je pred leti spominjalo na lov na zlato v prejšnjem stoletju v Ameriki. Vsak si je prizadeval, da bi vsadil čim več breskev, hrušk in jabolk, ker so bile možnosti zaslužka dobre. Naenkrat je bilo ogromno nepreglednih velikih nasadov, toda brez prave sortne izbire in brez pravih predstav o negi, pravočasnem pobiranju in primernem prodajanju. Na trg so prihajale velikanske količine raznovrstnega in neenotnega sadja, od katerega je dosti romalo v posode za odpadke ali v destilarne. Izvozniki pa so v morju sort komaj našli tistih 5 do 6 sort, ki jih je zunanje tržišče zahtevalo. Pridelovalci so se začeli združevati v zadruge, vendar ni politična obarvanost zadrug dopuščala, da bi si postavili na noge cenene hladilnice in da bi spravljali sadje brez prevelikih finančnih obremenitev. Neurejene razmere pri pridelovalcih pa so posredniki učinkovito izkoristili. Slednji so tako postali skoraj absolutni gospodarji položaja.

Prispevki za uničevanje nasadov

V takem položaju ni preostalo druggega, kot da so sadje, ki ga niso mogli na noben način prodati, uničili. Kot zadnje sredstvo obrambe pred preveliko proizvodnjo je država uvedla posebne prispevke za uničevanje nasadov. Nekoč so pridelovalci dobivali približno 500.000 prispevka za hektar nasada, zdaj pa dobe približno isto vsoto, da jih uničijo. Baje leži v sami pokrajini Ferrara 8000 prošenj za uničenje 25.000 hektarov nasadov.

Kako presekati gordijski vozal sadjarske krize?

Vendar niso vsi navdušeni nad takimi postopki, kajti vse to kaže, da je treba iskati drugačne rešitve in sicer pri samem viru, t.j. pri pridelovalcih. V resnici je mnogo preveč sadja slabe kakovosti. To bi seveda lahko izkoristili za marmelade in predelovanje v sadne sokove, vendar italijanski potrošnik ne kaže za te proizvode preveč zanimanja. Če je povpraševanje slabotno, dobički posrednikov previsoki, povrh pa še kaotično stanje pri samih pridelovalcih, potem je jasno, kako je treba pristopiti k problemu, da se ga reši. Skrčiti je treba najprej število sort na res najboljše in začeti organizirati pri pridelo-

Uničevanje sadja kot izhod iz krize?

valcih samih direktno prodajno mrežo. To so sicer že počeli, vendar so kupci ponekod obnavalu poceni sadja mislili, da je sadje slabo. Potrebna bo torej najprej tudi psihološka priprava tržišča za takšne akcije in seveda organizacija ustrezne prodajalne mreže. Obstaja pa še druga možnost, da se pridelovalci oziroma njihove zadruge povežejo z mrežo veleprodajal, toda v tem oziru so v Italiji komaj v začetku. Sploh je največji problem v tem, da so pridelovalci bili doslej premalo pozorni na želje kupcev, premnogi so mislili, da je njihovo delo le obiranje sadja in čakanje na pravega kupca. Tisti, ki so začeli uvajati res najboljše sorte in se povezovati za prodajanje sadja bodisi z veleblagovnicami ali tovarniškimi menzami ali pa ki so organizirali najrazličnejše oblike direktne prodaje (povrh s pomočjo odbiralnih naprav in sodobne embalaže — v vrečkah ali košaricah), tisti so že prišli na zeleno vejo. Tem sadja ni treba uničevati.

Ameriško sadjarstvo kot zgled

Mogoče ni odveč, če nekoliko pogledamo čez veliko lužo k ameriškim sadjarjem. Ameriški sadjarji so v veliki večini združeni v zadruge. Ukvarjajo se tudi z raziskovanjem in v ta namen vzdržujejo lastne raziskovalne inštitute. Tam so začeli s pomočjo zvočnih valov odbirati sadje po stopnji zrelosti ali pa brezhibnosti pridelka. Selekcijo sadja izvajajo tudi s svetlobnimi žarki. Tudi na področju embalaže so šli čisto nova pota in jo venomer izboljšujejo. Zdaj devajo sadje — tako npr. pomaranče brez lupine — v posebne vrečke. Prevoz v kontejnerjih ali po naše v zabojih s hladilno in prezračevalno napravo omogoča poslovanje skoraj brez izgub. Sku-

pine strokovnjakov stalno delajo v sodelovanju s pridelovalci na izboljšanje sort, nege, nabiranja, shranjevanja ter prodajanja sadja. Ravno zato je sadje v ZDA poceni in kvalitetno. Mogoče ne bi bilo napačno, ko bi tudi pri nas nekoliko spremenili svoje poglede o Ameriki kot veliki kapitalistični kači, ki si grize lasten rep. Na mnogih področjih ameriškega življenja to niti malo ne velja, pač pa nemalokrat za naše evropske razmere — na vzhodu in zahodu.

— o —

POBUDA RADIA TRST A PISATELJEM MLADINSKIH RADIJSKIH IGER

Radijska postaja Trst A namerava v prihodnji sezoni obogatiti sporede za najmlajše z nizom izvirnih 15-20-minutnih radijskih igr, pravljic in zgodb. Napisali naj bi jih nalašč za to priložnost slovenski avtorji, ki stalno živijo v Italiji.

Dela, ki morajo biti napisana v dramski obliki ter morajo navajati tudi zvočno in glasbeno opremo, je treba predložiti do 30. oktobra tega leta v treh tipkanih izvodih na naslov: RAI - Radiotelevisione Italiana, Sede di Trieste, Slovenski programski odsek, TRST, ulica Fabio Severo 7.

Za dela, ki bi se odlikovala po izvirnosti in umetniški vrednosti, je predvidenih do 10 nagrad po 100.000 lir, od katerih je polovica pridržanih avtorjem rojenim po 1. januarju 1941. Radijska postaja želi namreč s to pobudo pritegniti k sodelovanju posebno pripadnike mlajšega rodu. V omenjenem znesku je zapopaden tudi avtorski honorar za prvo izvedbo.

Dela, ki bi po oceni programskega vodstva radijske postaje Trst A ne prišla v poštev za nagrado, a bi kljub temu bila primerna za oddajo, bo postaja odkupila z avtorskim honorarjem za eno izvedbo.

Vsak avtor prejme lahko največ po eno posebno nagrado.

Vsi, ki se želijo odzvati temu povabilu, dobijo natančnejše podatke na slovenskem programskem odseku tržaškega sedeža RAI v ulici Fabio Severo 7.

F.J. * 85 S M R T V POMLADI

»Morda imajo tudi prav.«

»Misliš?«

»Mislim, zares.«

»In v čem naj bi bila ta nevarnost?« V njenem vprašanju je bilo nedvomno nekaj ženske izzivalnega, čeprav se tega morda ni zavedala.

»To si pa lahko sama misliš.«

»Ne morem si misliti.«

»Če si napneš možgane, boš že pogruntala.«

Čutil je, da je vesela in da je v njej neka nova samozavest. Večer v klubu jo je bil veselo razburil. Bila je kljub vsej svoji ženskosti še precej otročja in zato jo je dejstvo, da jo je povabil s seboj v klub, med svoje tovariše, kjer je lahko poslušala njihove debate in zvedela nekaj o njihovih problemih, navdal z nekakim ponosom, ki ga je razodevala s tem, da ga je dražila. Morda se je čutila ta hip bilj odrasla kot navadno.

Pospremil jo je domov in tokrat se je prvič zgodilo, da ga je med hojo sama prijela pod pazduho, ne da bi ji bil ponudil. Bil je topel, lep večer in z vrtov so dišale cvetoče lipe. In ko jo je pred vilo v temi poljubil za slovo, je čutil, kako mu je nastavila ustnice, ki so se toplo in željno vsesale v njegove. Hkrati se je s telesom stisnila k njemu, da je začutil oblike njenih prsi na sebi. Nehote jo je z rokami še močneje stisnil k sebi, da je občutil

obliko njenega trebuha in trda, čudovita loka njenih stegen. Spreletelo ga je nekaj, o čemer ni imel do tedaj niti pojma, nekak srh od neskončne sreče, kri je vroče zaplula v njem in v glavi se mu je zavrtelo. Prestrašil se je tega nenadnega občutka v sebi, kakor hipnega razodetja o moči nagona v sebi, in odtrgal svoje ustnice od njenih. Nehote in ne da bi se bil tega zavedel, jo je lahko odrinil od sebe. Oba sta globoko dihala. Za hip sta molče stala drug ob drugem. V njem je kri še vedno vriskala od sreče, obenem pa je občutil rahlo zadrego. Njegovemu telesu je bilo žal, da je bilo tisto čudovito, kar je bil pravkar občutil, že mimo, toda njegov duh je bil nekako zadovoljen, da je bilo tako. Občutek pravkar okušene sladkosti, kakršne ni do tistega trenutka niti slutil, se je boril v njem z občutkom neke nejasne krivde.

Ker ona ni spregovorila, je začutil, da mora on nekaj reči.

»Kdaj se bova spet videla?«

»Kadar hočeš.«

»Kdaj boš imela čas?«

Pomislila je za hip.

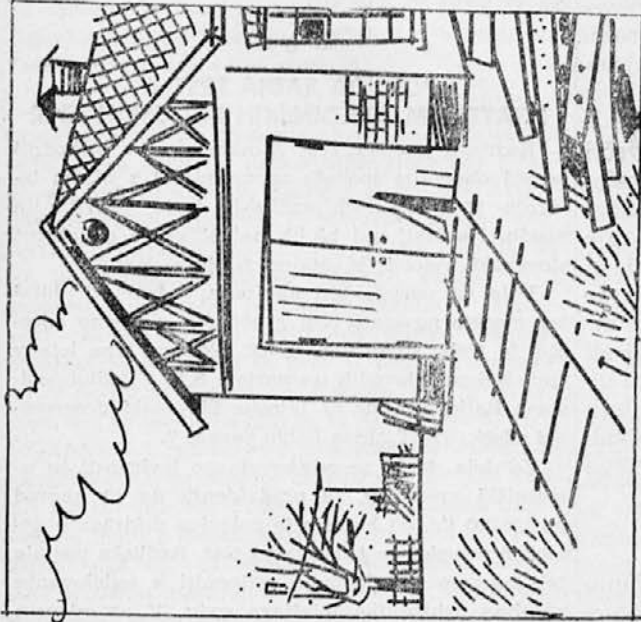
»V soboto popoldne. Morala bom k šivilji in nekaj nakupovat.«

»Ob kakšni uri?«

(dalje)»

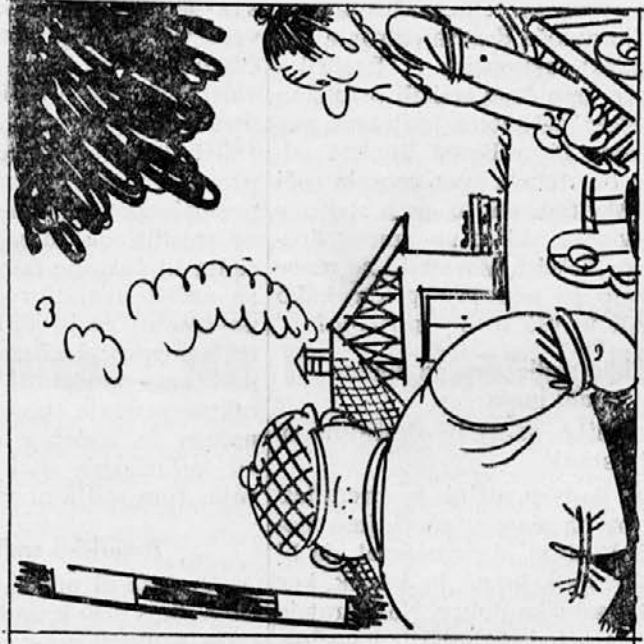
Piše B.T. riše M.B.

S POLNO PARO na morje

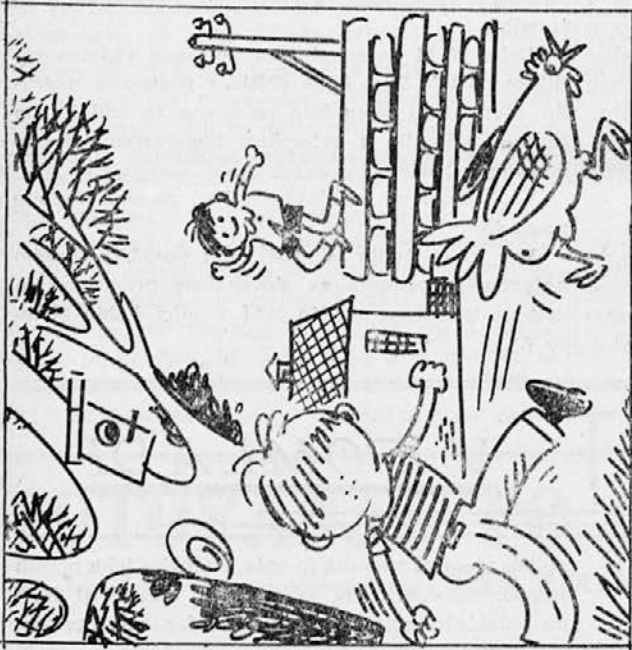
Razigrani pogled jima je obstal na zapuščeni kurilnici. »Tole je pa garaža za lokomotive,« je razložil Blaž.

»Garaža« je bila visoka, razmajana stavba. Gosta pajčevina na oknih je zastirala pogled v skrivnostno notranjost. Fanta sta dvakrat, trikrat stekla okrog stavbe, nato pa sa odkrila preperelo desko v vratih in jo ročno izpulila.

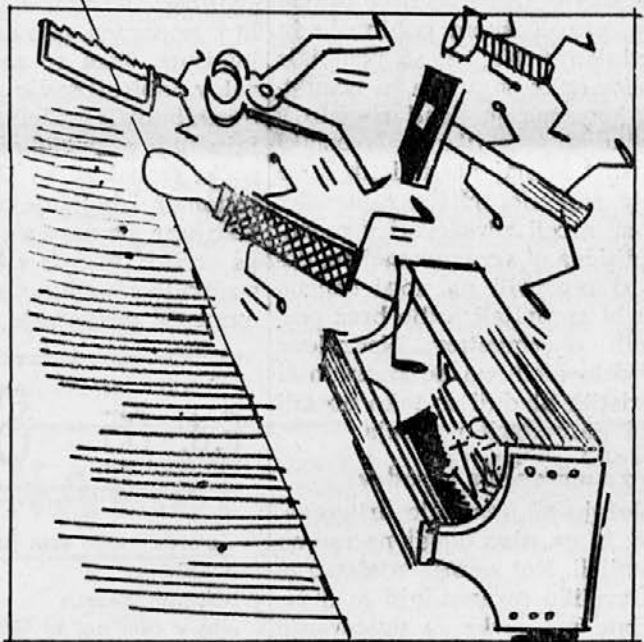
dimček smuknil iz odprtine v stehi kurilnice. V kurilnici je hkrati reklo dvakrat »čiiiiii — ha, puuuuuuuu — ha!« Prav počasi.

Pustila je babica perilo v škaflu in stekla h kurilnici, dedek za njo. Bilo je prepozno. Vrata kurilnice so s truščem odletela...

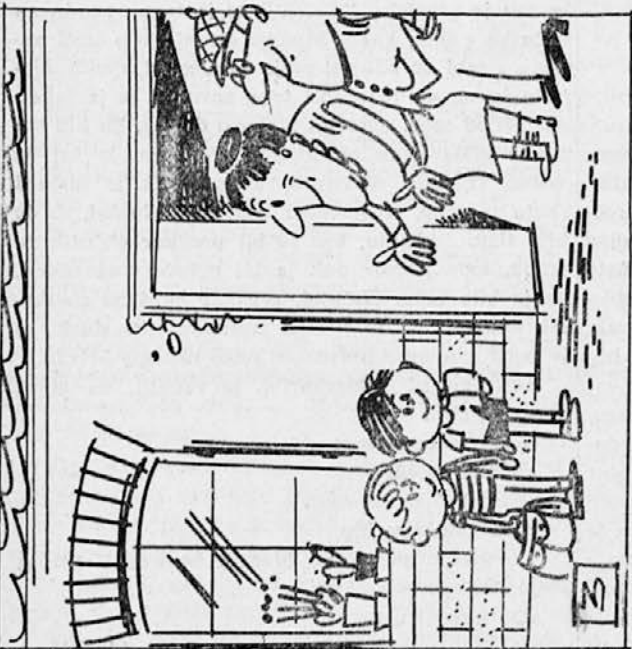
na pragu, z veseljem v enem očesu in s skrbjo v drugem.

Fanta sta vstopila, treščila kovček in popotno torbo v kot, napolnila usta s potico in ne da bi sedla, ne da bi poklepotala z dedkom in babico, odvihrala po najkrajši poti ven. V eni sapi sta prepodila kokoši, splezala na skladovnico starih pragov in prevrgla zarjavelo kretinico. Nato sta zdirljala na drug konec tirov.

Na srečo je bil dedek naglušen pa ni šel gledat, kaj se dogaja v njegovem kraljestvu. In tudi videl je slabo, zato ni opazil da je iz zabojčka v drvarnici izginilo zdaj kladivo, zdaj klešče, zdaj pila... Pa star vijak, matica, žaga in železo!

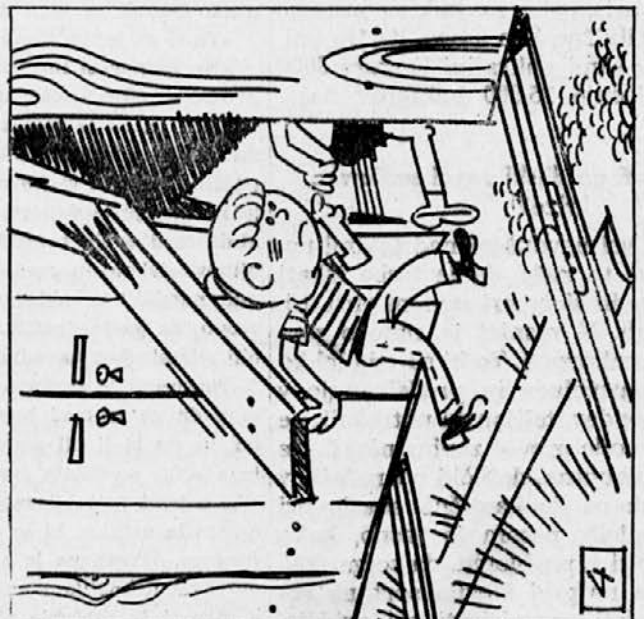
Prva je babica opazila, da je nekaj narobe. Potem ko so kdove kako izginile vžigalice s stediinika, je rahel

3. Zdaj pa k zgodbi! Ugovarjali boste morda: Kako k zgodbi? Saj sta sanjala dva! Ali sta mar enako sanjala?

Blaž in Tomaž sta dvojčka, celo prsne odtise na levem palcu imata enake pa ne bi mogla kdaj pa kdaj tudi enako sanjati?

Torej! Ravnokar sta prispela, z avtobusom seveda, na postajo Suha reber. Dedek in babica sta ju sprejela

4. Dedek se je spet posvetil svojim drvom in babica svojemu perilu v pralnici. Na peronu, na tirih in okrog kurilnice je spet zavladal blažen mir. Da, toda varljiv in kratkotrajen! Predolgo že sta bila fanta tiho, da ne bi iz tega nastalo nič rzburičevega.

V resnici! Iz kurilnice se je nenadoma oglašil zvenec, enakomeren »pinka — ponka«.